

Utazási jelentés

Brüsszel, 2010. november 30. – december 2.

dr. Sárík Eszter

2010. december 1-jén és 2-án két napos szakértői konferencián vettem részt Brüsszelben. A tudományos esemény az Egmont palotában került megrendezésre: a szomszédsági mediáció, lakásbetörések, a cyberbűnözés és a családon belüli erőszak megelőzésének, valamint a közbiztonság fenntartását végző szakmák a témakörében. A rendezvény az Európai Bűnmegelőzési Hálózat (European Crime Prevention Network) égisze alatt zajlott, és „A biztonságos otthon, egy biztonságos társadalomban a bűnmegelőzés eszközeivel” címet viselte. A szakmai összejövetelen belga és külföldi egyetemi tanárok, hatósági szakértők és gyakorló szakemberek tették közzé kutatási eredményeiket és gyakorlati tapasztalataikat.

A konferencia jellemzően gyakorlati szemléletmódot alkalmazott. A tudományos összejövetel nagyobb hangsúlyt fektetett több, a résztvevők által szabadon választott téma bemutatására, a kritikus kérdések workshop jellegű megtárgyalására, mint a plenáris előadásokra.

2010. december 1-jén

A konferencia első napján a rendezvény első tematikus blokkjában sor került **Philip Willekens** bevezetőjére, amelyben ismertette a belga elnökség bűnmegelőzési koncepciójának központi gondolatát. Felfogása szerint a prevenció kérdésének a központjában az otthon kell, hogy álljon – ahogyan azt a tematikus szeminárium címe is sugallja. Az otthon – amelyet a prezentációban egy sematikus ház szimbolizált – több szempontból is veszélyeztetett lehet. Az egyén biztonságérzetének a kulcsa azonban az, hogy saját lakásában, házában ne kelljen tartania attól, hogy élete, testi épsége, vagy vagyontárgyai valamiféle veszélyhelyzetbe kerülnek. Az otthoni lét biztonsága azonban sérelmet szenvedhet a betörések, a családon belül elszenvedett erőszak által – valamint ezeknél absztraktabb módon – a számítógépen történő bűnelkövetés, az ún. „cyber crime” következtében megjelenő rizikóhelyzetek által. A szakértői szeminárium így a megjelölt témákat tűzte napirendjére: a lehetséges megoldások bemutatása mellett. A konferencia – tekintettel arra –, hogy Belgium látta el az Európai Bűnmegelőzési Hálózat elnökségi feladatait, legnagyobb részben a belga szakértőket vonultatta fel, azonban a problémák ismertetésében több külföldi tapasztalatról adott számot, mint a spanyol rendezvény.

Philip Willekens bevezető gondolatai után, **Ken Pease** számolt be a lakásbetörések kérdésében rendelkezésre álló kutatási és gyakorlati tapasztalatokról. Az angol professzor szerint a betörések több szempontból is kiemelkedően fontosak a bűnmegelőzés szempontjából. Egyrészt azért, mert a betörések nagyon komoly félelmeket indukálnak a lakosság körében, másrészt azért, mert a betörések jelentős része – a felhalmozott elméleti és gyakorlati szaktudás által – megelőzhető volna. A betörések jó megelőzési mutatóinak hátterében az áll, hogy a betörések tetemes hányada bűnismétlési vagy ún. majdnem bűnismétlési (near recidivism) szituációban történik. A betörések a rendőrségi adatok értelmében, jól jósolható körben következnek be, egy kb. kéthetente vándorló földrajzi területen. A betörések ugyanis „mozgó” természetűek. A környék „kifosztása”, „lerablása” után ugyanis az elkövetők továbbállnak, úgy – mondta Ken Pease – ahogyan a szarvasmarhák is jobb legelőt keresnek, ha egy terület tartalékai kimerülnek.

A betörések megelőzése azonban nemcsak az anyagi indokok miatt kiemelkedően fontos: kutatások igazolták ugyanis, hogy a betörések következtében nagyon sok idős ember megbetegszik, illetőleg nem kevés ember belehal a betörés által elszenvedett fizikai és pszichikai traumába. Érdeemes megemlíteni azt a tényt is, hogy a betörések következményeként – az Abbey National mérésének értelmében – 5.3 millió ember dönt évente a költözés mellett. Ken Pease és tudományos csapata – részben erre az adatra alapozva – kiszámította azt az adatot, hogy mennyi CO₂ (széndioxid) kibocsátással jár Európa számára a betörés büntette. Az ún. „Carbon Cost”-ként megfogalmazott költségbe Pease elmélete szerint nem pusztán a költözés költségei voltak besorolhatók, hanem a bűncselekmény által okozott kár, a rendőrségi és áldozati szolgáltatások tevékenysége, az egészségügyi ellátás, az igazságszolgáltatási költségek is.

Ken Pease kiemelte a „Secured by Design” modell jelentőségét, amely tudatosan tervezett lakóövezetek létrehozását jelenti Angliában. Azokban a körzetekben, ahol a SbD modellek megjelentek, a hivatalos betörési adatok határozott csökkenést mutattak, az önbevalláson alapuló kérdőívek kevesebb bűntettéről számoltak be, illetőleg javult a lakosság biztonságérzete is. Külön említést érdemel az is, hogy azok a tettesek, akik az SbD típusú ingatlanokban próbálkoztak betörésekkel, határozottan rosszabbul érezték magukat a bűncselekmény elkövetése közben.

A második plenáris előadáson **Freddy Gazan**, a belga Kriminálpolitikai Főosztály tanácsadója, a családon belüli erőszak szakmai fórumainak fontosságáról és a téma európai kezelésének szükségességéről beszélt. Gazan 5 pontban foglalta össze mondandóját. Prezentációjában utalt a 2010. szeptember 17-ideki EUCPN, Worldcafé tartalmi elemeire; a családon belüli erőszak belgiumi kezelési modelljére; beszámolt az európai együttműködés formáiról és jövőbeni lehetőségeiről; valamint végezetül felhívta a figyelmet azokra a témákra a családon belüli erőszak kérdésében belül, amelynek a feldolgozása tudományos és politikai szinten is elengedhetetlen.

Gazan előadásában hangsúlyozta, hogy a Worldcafé érintette az osztrák modellt mint jól működő mintát. Az előadó említésre érdemesnek találta a holland mintát is a családon belüli erőszak kérdésében, ahol egyszerűen elérhető, hatékony rendszer áll a problémában érintettek rendelkezésére. Gazan beszámolt arról is, hogy a családon belüli erőszak kérdése: multidiszciplináris megközelítéssel és a korai beavatkozás formájában képzelhető csak el.

A belga DV (domestic violence = családon belüli erőszak) kérdésének elemzésekor a háromlépcsős bűnmegelőzési modell kereteiben belül ismertette a problémát az előadó. Az elsődleges megelőzés keretében helyi és nemzeti akciótervek elkészítésére, kampányok folytatására valamint iskolai programok alkalmazására van szükség. A családon belüli erőszak kérdésének kezelése – hangsúlyozta Gazan – elképzelhetetlen a nemi egyenjogúság kérdésének folyamatos tárgyalása nélkül. A szakpolitikus elemezte a másodlagos megelőzésben rejlő lehetőségeket is. Véleménye szerint a domestic violence ügyének megoldásához, elengedhetetlen az áldozatok tiszteletben tartása, a szociális segítőhálózat működtetése, illetőleg a multidiszciplináris megközelítés alkalmazása – amely felöleli a rendőrségi- igazságszolgáltatási és szociális szféra szereplőinek aktív közreműködését az érintett kérdésben. A harmadlagos megelőzés a kialakult bűncselekményi helyzetre reagál. A deliktum megvalósulásakor azonban a vitatott kérdés már az, hogy hogyan alkalmazzuk, a

sértett érdekében, az un. sürgős átmeneti intézkedéseket, a mediációs lehetőségeket, illetőleg az, hogy szükséges-e a terhelten szemben előzetes letartóztatás foganatosítása.

Az európai bűnmegelőzési kérdések interpretálásakor Gazan hangsúlyozta az EUCPN szerepét, majd utalt az európai együttműködés lehetőségeire és fontosságára. Az európai együttműködés tárgyalásakor a tanácsadó hivatkozott az Eurobarometer adataira, a 2010. novemberi konferenciára, a Daphne program fontosságára, illetőleg az Európai Tanács (Council of Europe) meghatározó és iránymutató szerepére. Gazan végezetül azt a kérdést tette fel, hogy tisztában vannak-e a döntéshozók, szakértők és szakpolitikusok azzal, hogy melyek azok az intézményi formák a családon belüli erőszak kérdésében, amelyek ténylegesen és hatékonyan működnek.

Jessica Hoste, közösségi biztonságért felelős belga szakértő az új prevenciók megoldások evolúcióját interpretálta Belgiumban, illetőleg utalt az Európában uralkodó gyakorlatokra is. A szakértő arról beszélt, hogy hogyan változott a biztonság szerepe a 90-es évek óta, mennyire lett hangsúlyos a prevenció az elmúlt évtizedekben. Látásmódja szerint a biztonság és a bűnmegelőzés kérdése Belgiumban kimondottan helyi, önkormányzati szinten kezelendő problémává vált, ami viszont sok tekintetben zavarokat okozott. A megelőzés helyi szintre történő lokalizálása azt eredményezte, hogy minden település más ügyet tekintett hangsúlyosnak, különböző definíciókat adott a biztonság fogalmának meghatározására, más módszereket talált üdvösnek, és más szervezetet működtetett a prevenció problémájának orvoslására. A megelőzés és biztonság ügyében egy közös nevező volt: nevezetesen az, hogy a funkcionális megfigyelés a közbeszéd témájává vált, és megkezdődött az emberek érzékenyítése a témára. A cél, ami a politikusok és szakpolitikusok előtt lebegett az, hogy az emberek biztonságérzete javuljon.

A belga megoldás az lett, hogy létrehozták az un. közösségi gondnok (community warden) funkcióját, amely immáron végeztetett a funkciókban, egyenruhákban és feladatokban bekövetkezett konfúzus helyzetnek. A közösségi gondnok rendszer ugyanis jól lehatárolt, világos feladatkör mentén körvonalazódott, egységes ruházatban, egységes funkciókat gyakorolva.

A közösségi gondnokok a helyi önkormányzat irányítása alatt dolgoznak, és az önkormányzat felel a szervezet felállításáért is. A community warden azonban írásbeli megállapodás alapján dolgozik együtt a rendőrséggel, annak teljes jogú partnereként, oly módon, hogy feladatköre a prevenciók jellegű megfigyelésre korlátozódik.

Az előadó beszámolt arról, hogy más európai országokban is léteznek hasonló bűnmegelőzési funkciót ellátó szervezetek: Litvániában az un. rendőrségi segítők; Hollandiában az un. speciális nyomozási tisztek; Dániában az un. „éjjeli baglyok”. A legtöbb kérdés azonban mindenhol az, hogy hogyan tudnak ezek a szervezetek egyensúlyozni a szociális tevékenységek ellátása és a hatósági jellegű feladatok gyakorlása között? Mennyire tiszta a státuszuk? Elsősorban hivatásos segítőkre van szükség a megelőzési feladatokat ellátó szervezetekben? Vagy jobb, ha önkéntesek végzik ezeket a tevékenységeket? Legyen egyenruhájuk vagy pedig uniformis nélküli szervek gyakorolják a bűnmegelőzési feladatokat? És legfőképpen mik legyenek ezek a feladatok?

A plenáris ülés befejező előadását **Jef Mostinckx**, a Leuven-i Egyetem Kriminológia professzorának tolmácsolásában hallgathattuk meg. A prezentáció központi témája a mediáció, azon belül is az un. szomszédsági mediáció volt. Az előadó elsőként definiálta a

mediáció fogalmát. „A mediáció az a konfliktus megoldási módszer, amely elkerülhetővé teszi a bírósági eljárást. Az eljárás informális jellegű. A procedúrában jellemzően egy képzett mediátor segíti a feleket egy konszenzusos megoldás elérésében.” A kutató ismertette a közvetítői eljárás előnyeit. Mostinckx szerint feltétlenül a mediáció mellett szól az, hogy a feleket meghallgatják nemcsak a problémájuk, hanem megoldási módjaik tekintetében is. A mediáció kevésbé félelmetes a laikus felek számára, mint a bírósági eljárás. A felek az eljárásban saját magukat képviselik, és a döntést is maguk hozzák, aminek következményeképpen a megállapodásokat is jellemzően hosszabb távon betartják, hiszen maguk alkották ezeket.

Az előadó részletesen elemezte a mediátorok munkájának sajátosságait, és több ízben hangsúlyozta a mediátori szerep köztességét. A mediátor ugyanis részben a szociális szférában tevékenykedik, részben kvázi bírósági, konfliktusmegoldó feladatokat is ellát. Tevékenysége bizalmas, segítő jellegű, álláspontja kötelezően semleges, tanácsadói szerepbe azonban nem kerülhet, mindössze a felek kommunikációját támogathatja. A mediátor kommunikáció indító (door opener), legitimáló, facilitáló; a mediátor tréner, probléma-feltáró, a valóság ügynöke (agent of reality), bűnbak és vezető.

Mostinckx kitért a mediáció előnyeire a bírósági eljárással szemben. A bírósági eljárás egy vertikális procedúra, amelyben a döntéshozó az igazság keresésére törekszik, elsődlegesen a közrend szempontjait szem előtt tartva, alapvetően jogi természetű és a leggyakrabban a felek végleges „szakításához” vezet. A mediáció ezzel szemben horizontális, a kölcsönös megegyezés lehetőségét keresi, a 2 fél érdekének érvényesítésére törekszik, informális természetű és általában olyan megoldással zárul, amelyben az érintettek nem szakadnak el egymástól végérvényesen.

Az előadó következő gondolati egységében a szomszédsági mediációról beszélt. A szomszédsági mediációt elsőként elhatárolta az ún. közösségi mediációtól. A közösségi mediációra (community mediation) jellemzően akkor kerül sor, amikor különböző jellegű közösségi csoportok kerülnek egymással konfliktus helyzet. Ebben az esetben a cél a szociális kohézió kialakítása. A szomszédsági mediáció területei azonban jellemzően a szomszédsági problémákból alakulnak ki, olyan kérdésekből, amelyek korábban polgári jogi jogviták tárgyát képezték, illetőleg szabálysértési bíróság hatáskörébe tartoztak. Ezek a szomszédsági konfliktusok ritkán érik el a büncselekményi helyzeteket. A viták leggyakrabban ún. csendháborítási ügyekből, kisállattartási kérdésekből, parkolási, szemtelési, birtokháborítási ügyekből, fiatalok rendetlen viselkedéséből alakulnak ki.

A szomszédsági mediáció a következő forgatókönyv szerint zajlik. Amennyiben megkeresés érkezik a mediátorokhoz, 2 képzett mediátort állítanak egy ügyre. Ezek a szakemberek meglátogatják a feleket külön-külön, kikérik a véleményüket arról, hogy van-e lehetőség szerintük az eljárás lefolytatására. Amennyiben ebbe beleegyeznek, akkor a közvetítők egy semleges helyet jelölnek meg a megbeszélésre. Ehelyütt egy 6 fázisból álló folyamat veszi a kezdetét: a bemutatkozás után sor kerül a történet ismertetésére, az ügy részleteinek tisztázására, a helyzet értékelésére, majd a lehetőségek mérlegelésére. Ha a feleknek sikerül megegyezésre jutniuk, akkor aláírnak egy írásbeli megállapodást, amelyben rögzítik azokat a kötelességeket, amelyeknek eleget kell tenniük.

Az előadó több ízben hangsúlyozta, hogy a mediáció folyamatának nemcsak az adott ügy békés megoldásában van kiemelkedő szerepe, hanem tudatformáló szerepe is van. A közvetítői eljárás ugyanis segíti a feleket problémáik megnevezésében, igényeik

megjelölésében, az igények artikulálásában és képviselésében. A mediáció többnyire támogatja a szociális falak lebontását is, hiszen egymástól eltérő kulturális, nyelvi és szociális háttérrel rendelkező csoportokat és egyéneket képes közelebb hozni egymáshoz. A mediáció feltétlen előnyeként kell megemlíteni még az eljárásnak azt az elemét, hogy a felek számára elképzelhetővé teszi azt, hogy az adott ügy többféle módon is megoldódhat. Elképzelhetővé tesz olyan „kimeneti utakat”, amelyek korábban elképzelhetetlenek lettek volna az érintettek számára. A mediáció praktikus előnyeként szokott elhangzani az eljárás ingyenessége, és – ennek következtében – általános elérhetősége is.

A plenáris előadásokat követően a résztvevők az általuk választott tematikus workshopokon vehettek részt az 5 altéma valamelyikében, a szomszédsági mediáció témakörével foglalkozó workshopon vettem részt.

A workshopot Guilherme Pinto, az Európai Fórum a Városok Biztonságáért elnöke vezette.

Robert Delathouwer, Brabant tartomány szomszédsági mediációs koordinátora előadásában ismertette a szomszédsági mediáció belgiumi gyakorlatát. Elmondta, hogy a szomszédsági konfliktusok az együttlakásból, a másokat zavaró viselkedésből, a földrajzi helyhez kötöttségből és az egymás közvetlen közelében lakásból eredeztethetők. Hagyományos megoldási módként a rendőrséghez és bírósághoz fordulás jöhet szóba, ez azonban, mivel a felek akaratától független döntést eredményez, nem feltétlenül jár együtt a konfliktus hosszú távú, fenntartható kezelésével. Az előadó specifikálta a szomszédsági mediációval kezelhető problémák körét (zaj, közös tulajdon, környezeti rendellenességek, építkezés, szemetelés, parkolás, higiénés problémák, verbális agresszió, látens rasszizmus, hangoskodó/játszó fiatalok, személyes kapcsolati problémák). Elmondta, hogy Belgiumban a nagyvárosokban már több éve működnek szomszédsági mediációs programok, 2010-2011-ben azonban a több mint 100 működő helyi projekt nemzeti szintről is támogatást kap: a belga belügyminisztérium pénzügyi támogatás nyújtását, képzések szervezését és a nemzeti szintű koordinációt kívánja megvalósítani. Az előadó ezt követően ismertette a mediáció általános alapelveit és a szomszédsági mediáció konkrét menetét (egyéni beszélgetések, majd mediációs találkozó).

Sheila Guyot-Sutherland projektmenedzser a francia AMELY mediációs projekt (Lyon) keretében végzett képzéseket ismertette. A projekt az ingyenes jogi segítségnyújtás mellett megelőzésre koncentráló közösségi mediációs szolgáltatást is nyújt, amelyben önkéntes mediátorokat is alkalmaz. A projekt keretében nyújtott képzés 30 órás kezdőtréninggel indul, ezt követi egy 6 hónapos gyakorlati képzés, amelynek során mediációs üléseket figyelhetnek meg, részt vehetnek azok előkészítésében. Ezt követően már gyakorló mediátorokkal közösen mediálhatnak. Tevékenységükről havi rendszerességgel be kell számolniuk, a beszámolók kapcsán visszacsatolást kapnak a munkájukról.

Marina Blok, a Rotterdami Szomszédsági Mediációs Projekt vezetője elmondta, hogy a szolgáltatás iránti érdeklődés felkeltése miatt nagy hangsúlyt helyeznek arra, hogy a kezelhető konfliktusok estén erősen ajánlják a szomszédsági mediáció módszerét az érintett feleknek az önkéntesség elvének tiszteletben tartása mellett. Elmondta, hogy a projekt keregében folytatott gyakorlat kizárja az ilyen típusú mediáció által kezelhető ügyek köréből a drogokkal és bűnözéssel összefüggő, valamint a fizikai erőszakkal járó eseteket.

Paul Demaret, a luxemburgi mediációs központ koordinátora ismertette a központ által nyújtott képzési és mediációs szolgáltatásokat. Elmondta, hogy differenciált képzést

nyújtanak a hivatásos és az önkéntes mediátoroknak. A hivatásos mediátoroknak 150 órás képzést kell teljesíteniük, míg az önkénteseknek egy speciális, 60 órás képzési programot kell abszolválniuk. Mediációs szolgáltatásuk középpontjában a konfliktusok újraértékelése, az elszámoltathatóság és a kapcsolatok „átalakítása” áll.

Oscar Valverde, a spanyol rendőrség megelőzési osztályának munkatársa ismertette a migráció következményeként adódó multikulturális problémák megoldását célzó szomszédsági mediációs programokat, valamint a spanyol rendőrség közösségi rendészeti tevékenységét.

A workshop második részében Csehország, Franciaország, az Egyesült Királyság és Szlovákia ECPA-jelölt projektjei mutakoztak be 5-5 percben.

A cseh „Bűnmegelőzés Prága 11. és 12. kerületében” című projekt a 13 és 19 éve közötti korcsoport illegális és antiszociális tevékenységének megelőzésére koncentrált. Az elsődleges és másodlagos prevenciót célzó intézkedéseket a városi rendőrség és a helyi önkormányzat valósította meg.

A francia „Nevelési workshop kezdeményezések, mint szomszédsági mediációs eszköz” projekt célja az oktatási rendszerrel és a társadalmi-gazdasági környezettel való kapcsolatukat elvesztett fiatalok célcsoportjára koncentrált. A workshopok keretében a lakókörnyezet rendezettségével, biztonságával kapcsolatos motivációk kialakítására, ismeretek átadására törekedtek a célcsoport számára.

A szlovák „Ki a drogokkal” projekt a főváros egyik deprimált lakótelepén valósított meg szituációs, rendőri megelőzési és közösségépítő elemeket ötvöző intézkedéseket. A projekt keretében zárrakkal, térfelügyelő kamerákkal és rendőrségi jelenléttel törekedtek csökkenteni a bűncselekmények és deviáns viselkedés előfordulását. Mindezt a lakók bevonásával érték el, és a lakók aktivitását ösztönző programokkal (pl. közös felújítás, takarítás) kívánták megerősíteni.

Az egyesült királysági „Parkélet” projekt a bűnügyi statisztika szerint biztonságosnak minősülő, ám a lakossági felmérés során veszélyesnek talált londoni kerületben próbálta feltárni és kezelni az említett diszkrépancia okait. Az okok feltárása a lakosság aktív részvételével valósult meg. A fiataloknak a helyi parkhoz kapcsolódó antiszociális magatartását (graffiti, drogfogyasztás) alternatív szabadidős programokkal, utcai szociális munkával, ifjúsági klub létrehozásával és lakossági programokkal igyekeztek megelőzni.

Az ECPA díjátadó ceremóniája

Az este folyamán sor került a bűnmegelőzési pályázat (ECPA) nyertesének kihirdetésére. A 2010. év nyertes pályázata Lengyelországé volt. A magyar projekt a „legígéretesebb pályázat” díját nyerte el. (A hazai munka második helyen végzett a pontszámait tekintve.) A lengyel bűnmegelőzési projektnek nagy erénye volt a megcélzott terület, amelyre a program fókuszált, valamint a megelőzés érdekében történt széleskörű együttműködés. Az első helyezett program az idős emberek elleni csalások megelőzésére koncentrált: részben technikai jellegű prevenciót alkalmazva, részben az ismeretterjesztés lehetőségei felhasználva. A tájékoztatás a témában igen széleskörű volt: az idős embereknek elmondták, hogy milyen módjai a legjellemzőbbek a megtévesztésnek, hogyan szokták a kiszolgáltatott emberek zsebéből kicsalni a pénzt. A leggyakoribb típusa az idős emberek elleni csalásoknak az ún. „unoka-csalások” (grandson-frauds),

amikor az elkövető arra hivatkozással hívja fel a sértettet, hogy ő a sértett unokája, és valamilyen szorult helyzetbe került, amikor a nagyszülőnek azonnal ki kell őt segíteni egy nagyobb pénzüsszeggel. Ilyenkor az idős ember leggyakrabban azonnal elsiet a bankba, és kiveszi megtakarított pénzét. A pénzért leggyakrabban egy „ál-küldönc” jelenik meg, aki eltűnik az idős ember megtakarításával.

A bűnmegelőzési pályázatok közül azért is került ez a projekt kiemelésre, mert a jelenség nem korlátozódik Lengyelországra, hanem egész Kelet-Európában, így Magyarországon is ismert. A csalás elleni küzdelem valóban hatékonyan megvalósítható tájékoztatás és ismeretterjesztés által, a lengyel programban felhasznált fórumok – pl. a templomok – pedig kiváló és alkalmas színhelyül szolgáltak az idős emberek megtalálására.

2010. december 2.

A konferencia második napja két interaktív és – rendezésében némileg – rendhagyó jellegű programot tartalmazott. Délelőtt egy ún. „prevention market”-ot vagyis „bűnmegelőzési piacot” állítottak fel a rendezők, ahol az egyes nemzeti projektek mutatkoztak be. Az országok bűnmegelőzési programjait részletesen meg lehetett ismerni a felállított standokon, ahol a nemzeti képviselők és a prevenciós programokért felelős résztvevők bemutatták a beavatkozási projektjeiket. A piacon megjelenő programok igen nagy változatosságot mutattak, mind tartalmilag, mind a bemutató megjelenítését illetően. A legérdekesebb a szlovák stand volt, ahol egy komplett panelház makett keltette életre a pozsonyi „Petrzalka” lakótelepen uralkodó viszonyokat. A makett-ház lakói tökéletes megfelelői voltak az eredeti lakossági összetételnek: a drogfogyasztás, prostitúció, az általános rendetlenség problémái is megjelenítésre kerültek a modellben. A „bűnmegelőzési piac” kínálatában brossurák, hanganyagok, a témához kapcsolódó játékok egyaránt megtalálhatók voltak. Külön kiemelném azt a találékonyságot, amely az észti bűnmegelőzést jellemezte. Az észti piaci standon nagyon sok gyermekrajzfilmet mutattak be a résztvevőknek, amelyeknek mindegyike bűnmegelőzési, illetve tűzmegelőzési tartalmú volt. Az egészen kiskortól tudatosított bűnmegelőzési szemlélet nagyon hasznos a bűncselekmények hatékony megelőzése szempontjából.

A délutáni program választható projekt-látogatásokat tartalmazott. Az 5 projektből belga rendőrség ún. Keresztapa programjának megtekintését választottam. A rendőrségi program alapvetően a fiatalok számára szól, ahol nagyobb számban található veszélyeztetett fiatalok a lakosok között. A projekt egy 2007 óta működő ötlet, amelynek a lényege az, hogy rendőrök „kereszt-gyermekükül” fogadnak iskolai osztályokat, ahol a bűnözés különböző szegmenseiről és következményeiről előadásokat tartanak a gyermekeknek. Ezek a gyermekek nagyon sokszor saját bőrükön tapasztalják a bűnelkövetés velejáróit, és maguk gyakran keverednek zűrös helyzetekbe. A rendőrség képviselői azonban arról számoltak be, hogy nagyon eredményesek voltak a gyermekekkel közös programok, ugyanis a fiatalok sokkal jobban megbíztak a nyomozó hatóság és a rendvédelmi szervek tagjaiban. A rendőrök több ízben is találkoztak olyan helyzettel, amikor a fiatalok éppen belekezdtek valamilyen bűncselekmény megvalósításába, de tekintettel arra, hogy kikerülő rendőr ismerős volt számukra, abbahagyták a rendbontó tevékenységüket. A rendőrök beszámoltak arról is, hogy tájékoztató tevékenységük gyakorlása közben feltétlenül hasznos egyenruhában megjelenniük az iskolában, ugyanis a gyermekek számára hitelesebb az általuk közölt mondanó. Kérdésként merült fel, hogy hogyan tudják a rendőri és megelőzési szerepüket ketté választani a rendőrök olyankor, amikor olyan bűncselekmény jut a tudomásukra, amelyet az általuk támogatott körből követett el valaki, vagy pl. a patronált

osztály közvetlen hozzátartozói közül kerül ki az elkövető. A nyomozóhatóság tagjai elmondták, hogy ezek természetesen nem nagyszámú ügyek, ugyanis patronáltjaik javarészt gyermekkorúak, így nem büntethetőek. Abban az esetben azonban, ha mégis tudomásukra jut olyan közvádas bűncselekmény, amely nem magánindítványra üldözendő, természetesen eleget kell tenniük feljelentési kötelességüknek. A két feladat ilyenkor – kellemetlenül – egybe mosódik, de a hatóság által észlelt bűncselekmények esetén természetesen elsősorban rendőri kötelezettségüknek kell eleget tenni.

Budapest, 2010. december 16.

dr. Sárík Eszter
tudományos munkatárs